

Trisdešimt pirmieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2019 m. rugpjūčio 9 d.

Nr. 29 (1339)

29-ąjį kartą tremtiniai susitiko Dubysos slėnyje

Savaitgalį jau 29-ąjį kartą nuo šeštadienio buvusių laisvės kovų dalyvių šventė Dubysos slėnyje, Ariogaloje, sukvietusi tūkstančius buvusių politinių kalinių, tremtinų, kuriuos lydėjo ir jungia panašūs išgyvenimai, skaudi patirtis, tikėjimas ir begalinė meilė Lietuvai. Vienus lydėjo jų vaikai ir vaikaičiai, kiti atvyko su artimiausiais draugais ar giminaičiais, norėdami pasidalinti ir kartu išgyventi džiaugsmingas susitikimo akimirkas, patirti bendrysės jausmą, pasiklausyti gražių dainų.

Šventė prasidėjo eisena

Tradiciškai saskrydis „Su Lietuva širdy“ prasidėjo šventine dalyvių, chorų kolektyvų ir svečių eisena, lydima kariuomenės pučiamujų orkestro. LPKTS filialų atstovus, atžygiavusius su savo vėliavomis į išpuoštą Dubysos slėnį pro ažuolų vainikais apipintais ir lauko gėlėmis išpuoštais vartais su šventės emblema „Su Lietuva širdy“, prie scenos pristatė šventės vedėjas ir papasakojo apie kiekvieną filialą.

Svarbus šventės akcentas – vėliavų pakėlimas. Skambant Lietuvos Respublikos himnui, kurį atliko jungtinis choras, grojant pučiamujų orkestrui, Lietuvos Respublikos vėliavą kėlė LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas, Latvijos vėliavą, skambant Latvijos himnui, kėlė LPKTS Alytaus filialo pirmininkė Stasė Tamašauskienė, Estijos vėliavą, grojant Estijos himnų, kėlė LPKTS Pasvalio pirmininkas Antanas Sudavičius.

Prisimenant mūsų tėvus ir senelius, brolius ir seseris, žuvusius pasipriešinimo kovose, negrižusius iš lagerių ir tremčių, išėjusius Amžinybėn, jų atminimas buvo pagerbtas tylos minute. Lietuvos

kariuomenės Garbės sargybos kuopos kariai ir šauliai išnešė gėles prie Kančinių memorialo Ariogaloje kapinėse.

Šv. Mišias už tévynę aukojo Kauno arkivyskupijos apaštalinis administratorius vyskupas Algirdas Jurevičius, linkėjęs, kad „nebūtų ištremta gyvybė, kad nebūtų ištremta pagarba“. Giedojø jungtinis buvusių tremtinų choras, kuriam dirigavo Mindaugas Šikšnius.

Lai amžinai dega Laisvės ugnis

Pasibaigus šv. Mišioms, buvo įnešta šventinė ugnis. I stadioną įbégė bėgikai atnešė fakelą, kurį anksty tą uždegė Kaune, prie Nežinomo kareivio kapo. Išlydėti bėgikus atvyko LPKTS vadovai: pirmininkas Gvidas Rutkauskas, valdybos pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė, kitų organizacijų atstovai, šauliai, miestiečiai.

Ugnies nešimo žygije jau daug metų dalyvauja Kauno jungtinio sveikatos klubo nariai, vadovaujami Petro Sventicko, 1951 metų Tomsko srities tremtinio, kuriam ugnies nešimas šįmet buvo 21 kartas. Retėja bėgikų, buvusių tremtinų, gretos, bet ir šiemet kauniečių kolonoje – bėgimų veteranas, tremtinys, šaulys Alvydas Semaška. A. Semaška nusipelnės ypatingos pagarbos, kadangi kasmet į žygį pasikviečia savo vaikaičius. Ir šiemet žygije dalyvavo visi penki jo dukters Ramunės vaikai: Elėnė, Gabriele, Marija, Jonas ir Petras, taip pat sūnaus, Lietuvos Respublikos ambasadoriaus Vokietijoje, sūnus Rokas.

Nemaža bėgikų delegacija buvo ir iš Prienų. Prienškiai, vadovaujami tremtinio dukters Aldonos Ivanauskienės, taip pat nuolat dalyvauja šiuose žygiuose. Juos iškilmingai iš Prienų Laisvės

aikštės palydėjo Prienų rajono vadovai, tremtiniai, bendruomenės nariai. Džiugu, kad dauguma jų – jaunimas. Matant bėgimo veterans ir tokį gausų būrių jaunu bėgikų, galima turėti vilties, kad prasminges ir gražios tėvų ir senelių tradicijos bus palaikomos bei perduodamos ateities kartoms.

Atneštoji ugnis iš senelio A. Semaškos rankų buvo perduodama anūkams, šie deglą perdavė žygio vadovui P. Sventickui, o jis – LPKTS garbės pirmininkui dr. Povilui Jakucioniu. Kai buvo uždegtas šventės aukuras, Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos kariai atliko tris garbės salves, skirtas Lietuvos politiniams kaliniams ir partizanams, visiems Lietuvos tremtiniams ir Laisvės kovotojams bei Tėvynei Lietuvai.

(keliamas į 4 psl.)

Saskrydžio ugnį ižiebė LPKTS garbės pirmininkas Povilas Jakucionis

LPKTS vadovai kartu su garbingais šventės svečiais

Skambiomis dainomis džiugino jungtinis buvusių tremtinų choras

Eisenoje žygiojo LPKTS tarybos pirmininkė Vincė Vaidevutė Margevičienė

Lietuvos tremtinių, politinių kalinių ir laisvės kovų dalyvių saskrydžio „Su Lietuva širdy“ rezoliucijos

Dėl paminklo laisvės kovotojams įamžinti Lukiškių aikštėje

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo 1999 metų vasario 11 dienos nutarimą Nr. VIII-1070, kad Lukiškių aikštė Vilniuje formuoja kaip pagrindinė reprezentacinė Lietuvos valstybės aikštė su laisvės kovų memorialiniai akcentais, bei į Lietuvos Respublikos Seimo 2017 metų gegužės 2 dieną dauguma balsų priimtą rezoliuciją „Dėl neatidėliotinų veiksnių siekiant sutvarkyti Lukiškių aikštę Vilniuje ir pastatyti kovotojų už Lietuvos laisvę atminimo memorialą Lietuvos atkūrimo šimtmečio progai“, konstatuoja, kad Lietuvos valstybinės institucijos turi prisijimti visokeiriopą atsakomybę dėl iki šiol nepastatyto memorialo kovotojams už Lietuvos laisvę Lukiškių aikštėje Vilniuje ir įgyvendinti savo pažadus, taip pat, kad Kultūros ministerijos ir Šiuolaikinio meno centro ekspertų komisijos išrinktas geriausiu Andriaus Labašausko projektas „Laisvės kalva“ visiškai neatitinka kovotojų už Lietuvos laisvę lūkesčių ir neatspindi visų per amžius už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę kovojuisių pagerbimo idėjos, o jos sprendimai prieštarauja tiek jau įgyvendintam Lukiškių aikštės sutvarkymo projektui, tiek aikštės paminklosauginiams reikalavimams.

Pabrėžiame, kad Kultūros ministerija ir Šiuolaikinio meno centras dar 2017 metais neįstatymiskai įvykdė konkursą dėl Lukiškių aikštės memorialo. Mūsų žiniomis, dar 2017 metų kovo

mėnesį „Vilmorus“ atlakta visuomenės nuomonės apklausa parodė, jog 76 procēntai respondentų pritaria Vyčio paminklui Lukiškių aikštėje.

Apgailestaujame, kad visuomenės apklausoje balsuoti internetu vyresnės kartos žmonėms galimybės buvo minimalios, todėl sprendimą vienašališkai priėmė keli sukvesti eksperai, visiškai nepaisydamis visuomenės daugumos nuomonės.

Dėl susiklosčiusios padėties atskingi Vilniaus miesto savivaldybės ir Kultūros ministerijos vadovai. Pastaruju organizuotas konkursas dėl memorialo Lukiškių aikštėje buvo vykdytas turint aiškų sieki – manipuliujant tariamu visuomenės palaikymu patvirtinti bet kokį projektą, tikne Vyčio skulptūrą.

Dėl minimo konkurso organizavimo aplinkybių šiuo metu Vilniaus apygardos teisme yra svarstoma byla, kuri nukeliamą jau kelintą kartą. Todėl konstatuotina, kad sąmoningai ignoruojama ne tik Seimo, bet ir visuomenės pozicija. Tie Kultūros ministerija, tiek Vyriausybė nesiima užtikrinti, kad būtų įgyvendinta Seimo valia ir sutvarkyta pagrindinė reprezentacinė Lietuvos valstybės aikštė. Tokia padėtis verčia pagrįstai abejoti, ar kada nors Lukiškių aikštė galės pretenduoti į Seimo jai suteiktą valstybinės reikšmės statusą.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos nuomone, didelį visuomenės nepasitenkinimą ir susipriešinimą sukėlė Jono Noreikos bei Kazio Škir-

pos klausimai. Vilniaus miesto mero sprendimu, nuo Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskij bibliotekos pastato sienos buvo nuimta karininko Jono Noreikos-Generolo Vėtrės atminimo lentė. Tokiu nepagrįstu veiksmu teisinėje valstybėje paneigiamas teismo sprendimas, kuriuo Jono Noreikos veikla nelaikoma kolaboravimui.

Vilniuje Kazio Škirpos vardu alėja buvo pavadinta už žinomus jo nuopelnus kovoje už Lietuvos nepriklausomybę. Jis buvo vienas iš Lietuvos kariuomenės atkūrimo pradininkų, 1919 metais iškėlė Trispalvę ant Gedimino kalno. Nepritariame, kad Kazio Škirpos alėja skubotai pervadinta Trispalvės alėja, nes dėl Kazio Škirpos antisemitinių tekstu jo kaltumas nėra teismo įrodytas.

Lietuvos buvę tremtiniai, politiniai kaliniai ir laisvės kovų dalyviai:

- ragina Lietuvos Respublikos Vyriausybę, Kultūros ministeriją bei Vilniaus miesto savivaldybę prisijimti atsakomybę dėl šiandienės Lukiškių aikštės būklės ir imtis skubią ir realių darbų – Lukiškių aikštės sutvarkymo bei valstybės simbolius atspindinčio monumento kovojuisių ir žuvusių už Lietuvos laisvę atminimui

Saskrydžio „Su Lietuva širdy“ rezoliucijas perskaitė LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas

sukūrimo ir pastatymo.

- reikalauja, kad Vilniaus miesto savivaldybė bei Lietuvos Respublikos Vyriausybė liautusi kurstyti tautos susipriešinimą, svarstant ne tik memorialo statybą Lukiškių aikštėje, bet ir atminimo lentą, gatvių pavadinimų bei kitų paminklų nusipelniniems Lietuvai kovotojams už nepriklausomybę klausimus.

Dėl nukentėjusių asmenų valstybinės pensijos

Lietuvos visuomenė yra viena iš labiausiai senstančių Europoje. Nemažai dalį Lietuvos seniorų sudaro buvę tremtiniai, politiniai kaliniai, kovotojai už mūsų tévynės laisvę ir nepriklausomybę. Dauguma šių nuo sovietinių represiju nukentėjusių pagyvenusių žmonių gyvena jaudami finansinių nepritekių ir negali mėgautis kiekviena šiam pašauliye likusia diena. Buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai, praradę savo sveikatą, artimuosius ir visą turtą, grįžę iš tremties galėjo įsibarbinti tik sunkiam ir mažai apmokamam darbui. Todėl turėjo mažas pajamas, o šiuo metu gau na ypač mažas pensijas.

Lietuvos Respublikos įstatyme numatyta, jog nukentėję asmenys gauna nukentėjusių asmenų valstybinę pensi-

ją, kuri yra valstybinių pensijų bazės dydžio. Nukentėjusių asmenų valstybinės pensijos skiriamos politiniams kaliniams ar tremtiniams, taip pat nuo 1991 metų sausio 11–13 dienomis vykdytos agresijos nukentėjusiems asmenims.

Tremtiniais, politiniais kalinius ir laisvės kovotojais bandė pasirūpinti buvusi Seimo Laisvės kovų komisija, kuri užregistravo Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo Nr. I-730 11, 12, 13 ir 14 straipsnių pakeitimą įstatymo projektą (Nr. XIIIP-1120), kuriame buvo siūloma ne mažiau 20 procentų didinti nukentėjusių asmenų valstybines pensijas. Tai užtikrintų didesnes valstybines pensijas politiniams kaliniams, tremtiniams, dėl 1991 m. sausio 11–13 dienomis vykdy-

tos agresijos tapusiems invalidais ir kitiems nukentėjusiems asmenims.

Reikia prisiminti, kad nukentėjusių asmenų valstybinės pensijos dydis nepakito nuo 2009 metų. 2018 m. sausio 1 d. socialinio draudimo pensijos buvo perskaičiuotos pagal naujas pensijų apskaičiavimo taisykles ir indeksuotos atsižvelgiant į darbo užmokesčio fondo pokyčius. Vyriausybės siūlymu nukentėjusių asmenų valstybinės pensijos didintos ne 20 procentų, kaip buvo prašoma, o tik 7 procentais. Pinigine išraiška tai atitinka vidutiniškai keturis eurus.

Dabartinės Vyriausybės vadovai sutinka, kad didinimas 7 procentais bent simboliškai parodo dėmesį nukentėjusiems žmonėms. Tačiau esant tik

tokiam simboliniam dėmesiui, garbus amžiaus Lietuvos politiniams kaliniams, tremtiniams ir kitiems kovotojams už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę sunku oriai gyventi, neadekvacių didėjant vaistų, energijos bei būtiniausių maisto prekių kainoms.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių saskrydžio „Su Lietuva širdy“ dalyviai:

reikalauja, kad 2020 metų biudžete būtų numatyta lėšų nukentėjusių asmenų valstybinei pensijai padidinti bent 30 procentų. Taip pat ją turi gauti visi turintys tam teisę drauge su kitomis priklausančiomis valstybinėmis pensijomis, tokiomis kaip daugiauvaikių motinų, našlaičių bei mokslineinkų.

Nauja Lietuvos Respublikos asmenų, nukentėjusių nuo 1939–1990 metų okupacijų, teisnio statuso įstatymo nuostata

Liepos 11 dieną Seimas priėmė sprendimą, kad tremtiniam būtų prieginti ir tie asmenys, kurie gimė buvusių politinių kalinių ar tremtinių šeimose, pasibaigus tévu kalinimo ar tremties laikui, bet dėl administracinių ar kitų aprabojimų negalėjo sugrįžti į Lietuvą.

Seimo narys Arvydas Anušauskas dar 2018 metų vasarą užregistruavo to-

kią iniciatyvą. „Tiesa, įstatymo projektas igavo kiek kitokį pavidalą, nei siūliau pernai, tačiau, manau, tai yra žingsnis į priekį, prisimenant tuos žmones, kurie buvo tremtyje, kurie gimė tremtyje... Priminsiu, pagal mūsų įstatymus, tremties laiko pradžia yra skaičiuojama nuo žmogaus išvežimo iš gimtinių vietas, o tremties pabaiga buvo

skaičiuojama nuo jo tariamo paleidimo kažkur šiaurėje, o ne sugrįžus į Lietuvą. Taigi tremtis, prasidėjusi Lietuvoje, turėjo ir pasibaigti, kai žmogussu šeima, artimaisiais, grįždavo į Lietuvą nuolatiniam gyvenimui“, – Seimo posėdžių salėje kalbėjo Arvydas Anušauskas.

Šis įstatymas įsigalios nuo 2020 metų sausio 1 dienos. Įstatymo pakeitimas

suteiks teisę įgyti tremtinio statusą asmenims, kuriems toks statusas iki šiol nebuvę pripažintas, nes asmuo buvo gimęs jau pasibaigus tokio asmens tévu reabilitavimo pažymėjimuose nurodytam represavimo laikotarpiu.

Aušra KUDIRKAITĖ,
LR Seimo nario Arvydo Anušauko patarėja

Ivykiai, komentarai

Kam naudinga Lietuvoje įteisinti „neopagonybę“?

Artėjant trečiam atkurtos nepriklasomybės dešimtmečiui, į politinį valstybės gyvenimą vis labiau kliūsiai vadiniameji „pagony“, reikalaujantys pripažinti jų propaguojamą „religiją“ valstybine. Romantikos apžavėtiems kai kuriems tautiečiams tokia „religija“ ima atrodyti kaip tikro tautiškumo, lietuviškumo ir patriotiškumo apraiška, nors iš tikro tai pavojingas politinis reiškinys, skatinantis abejones provokarietiška Lietuvos raida. Blogai, kad akademinių sluoksnių atstovai nelinkę veltis į šiuos reikalus ir pasitenkina tik politkorektiškomis pastabomis, jog šis „pagonių tikėjimas“ neturi nieko bendro su senuoju lietuvių ikiškioniškuoju tikėjimu. O juk galėtų daug išsamiau paaiškinti, kur vadiniameji „neopagony“ prasilenkia su istorinėmis žiniomis ir išsigalvotus dalykus bando pateikti kaip tikrai egzistavusius, galų gale, kokią politinę potekstę turi šie bandymai valstybiniu lygmeniu įtvirtinti susikurtą „religiją“ ir kokios būtų to pasekmės. Juk ne veltui sakoma – „kad blogis triumfuotų, pakanka, kad geri žmonės nieko nedarytų“.

Pretenzingumas – išskirtinis naujojo „tikėjimo“ bruožas

Vienas iš pagrindinių šių vadiniamuų pagonių požymių, krentančių į akis, – pretenzingumas, visų pirma pasireiškiantis pasivadinime „senovės baltų prigimtinis tikėjimas“: čia bandoma įteigtis, kad tai tikrai „iš senovės“ ateinantis tikėjimas, nors asmenys, iniciavę šio judėjimo užuomazgas, veikti pradėjo 20 amžiaus septintajame dešimtmetyje... Apie „baltus“ irgi tegalima pasakyti – pretenduoja į tai, kas neprikluso: pagal „Wikipedia“, „baltais, aisiai – šiaurės rytų Europos gentys, kalbėjusios indoeuropiečių kalbų šeimos baltų kalbomis, kilusiomis iš baltų prokalbės. Iki šių laikų iš baltų kalbų išliko tik lietuvių ir latvių kalbos. „Baltų“ terminą pasiūlė vokiečių kalbininkas Georgas Heinrichas Ferdinandas Nesselmann (G. H. F. Nesselmann) 1845 metais knygoje „Die Sprache der alten Preußen an ihren Überresten erläutert“ ir jį vartojo šalia Baltijos jūros esančiai giminės kalbų grupei padavinti. Politiniame kontekste, ypač Vakaruose, „baltais“ taip pat vadinosi trijų postsovietinių Baltijos šalių tautos, tai yra lietuvių, latviai ir viena finų grupės kalbų kalbantys estai. Dar viena žodžio *baltais* reikšmė yra „Baltijos vokiečiai“ (*Deutsch-Balten*).“

Taigi keista, kad taip ižūliai pretenduoja į atstovauti visoms baltų gentims (net išmirusioms?) ir nežinia, kokiems protėviams. Beje, apie protėvius: „prigimtinis“ tikėjimu vadinti išsigalvotą religiją šalyje, kur tavo seneliai, proseneliai, propreseneliai ir taip toliau (einant iki 14 amžiaus pabaigos) meldėsi krikščionių Dievui, yra nepaiškinama nepagarba savo proseniam. Tiesa, gali būti, kad tie prosenai buvo visai ne krikščionys, o, pavyzdžiui, musulmonai ar judėjai... (Būtų smagu pamatyti tokį „prigimtinio senovės baltų tikėjimo“ atstovų nuostabą, sužino-

jus, kad jų tévu šaknys išaugusios, pavyzdžiui, iš Totorijos!) Bet dar didesnė tikimybė, kad to „prigimtinio“ tikėjimo pagrindus klojo tévai ateistai, sovietmečiu buvę aktyviais komjaunuoliais, o jau nepriklasomybę atkūrusioje Lietuvoje – sunkiojo metalo roko grupių gerbėjais ir tą popsinę kultūrą perdavę savo atžaloms...

Kalbant apie pretenzijas, nesunku pastebeti, kad pretenduojantys į „tikrus“ lietuvius (nes, žinote, jie tiki į prigimtinius, senuosius baltų dievus!) jaučia savo pozicijų silpnumą, todėl ir kurpią pavadinimą „senovės baltų prigimtinis tikėjimas“, vetejo to, kad pasivaldintų paprasčiausiais „neopagonimis“. Ką ir besakyti – peršamas pasivadinimas sudarytas pagal senas geras Kremliaus propagandos tradicijas: né 100 metų neturintis reiškinys vadinas „senovės“, o ateizmo ir satanizmo nulemta neapykanta krikščionybei pavadinta „prigimtinu tikėjimu“ (kita vertus, gal čia kaip tik nemeluojama – juk komjaunuoliška neapykanta Bažnyčiai iš tikro yra prigimtinė?).

Neopagonybė – jokia naujiena Europoje

Vakarų pasaulyje vadiniameji neopagony – jokia naujiena. Pasak religijos tyrinėtojų, įvairūs neopagoniški judėjimai kilo 19 amžiaus pabaigoje – 20 amžiaus pradžioje dėl įvairių priežascių, iš kurių lemiamo, matyt, buvo krikščionybės silpnėjimas sekularėjančiose visuomenėse, kurį savo ruožtu lėmė religijų laisvės įtvirtinimas valstybių teisėje, naujujų technologijų plitimais ir pagerėjusios bendravimo galimybės (atsirado būdų neopagonybės propaguotojams sparčiau susiekti, keistis patirtimi, ieškoti sekėjų). Kitas faktorius, skatinęs neopagonybę, buvo 19 amžiaus romantizmas, padaręs didelę įtaką nacionalizmo fenomenui ir nacionalinėms valstybėms atsirasti, o tai savaime skatino ieškoti tautos šaknų, savasties, kas vėlgi reiškė domėjimasi ikiškioniškosios tų nacionalių valstybių istorijos etapu.

Šiandien neopagoniškos grupės veikia daugelyje Vakarų šalių – Vokietijoje, Olandijoje, Graikijoje, Italijoje, Suomijoje, Švedijoje, Estijoje, Latvijoje, JAV ir Kanadoje. Veikia jos ir Rusijoje (domu, kad prieškeletą metų socialiniuose tinkluose mūsų „neopagony“ mielai dalinosi rusų neopagonių patirtimi ir įvykiais, o pastaruoju metu kažin kodėl vengiamą tą daryti – aut. past.). Neopagonių judėjimams būdinga gamtos garbinimas, į kalendorines lygiadienius ir saulėgrįžų šventes, derliaus ciklą ir esminius šeimos įvykius orientuotos apeigos, politeizmas (kai garbinama daugybė dievų), gilinimas į ikiškioniškų tikėjimų šaltinius, tarptautinių ryšių palaikymas ir – svarbiausia – oponavimas dominuojančiai krikščionybei.

Neopagonybės tyrinėtojai šiuos judėjimus skiria į du tipus: rekonstrukcionistinius ir eklektinius. Pirmieji teigia siekiantys atkurti (tai yra rekonstruoti) ikiškioniškų tikėjimą – daž-

niausiai etninį, susijusį su konkretia tauta ir teritorija, antrieji (eklektiniai) – laisvai naudoja skirtingu religinių tradicijų elementus ir pabrėžia savo tikėjimo universalumą, kviesdami prisijungti įvairios etninės kilmės asmenis. Rekonstrukcinių judėjimų teigia esantys senųjų ikiškioniškų religijų tasa, tačiau tyrinėtojai atkreipia dėmesį į institucinio tēstinumo ir žynių tradicijos nutrūkimą, šaltinių, pagal kurius būtų galima tikėjimą rekonstruoti, trūkumą, todėl teiginius apie autentiškos senosios pagonybės atgaivinimą laiko abejotinais.

Religijos tyrinėtojas Michael F. Strmiska savo mokslių tyrimų darbe „Romuva Looks East: Indian Inspiration in Lithuanian Paganism“ teigia, kad „modernusis pagoniškas judėjimas Lietuvoje, žinomas Romuvas pavadinimu, yra dvdešimtojo amžiaus, o ne senųjų laikų kūrinių, net jei mitai, ritualai ir kitos tradicijos, kurias jie praktikuja ir skatina, kyla iš viduramžių ar net senesnių laikų. Todėl tikslu kalbėti apie Romuvos religiją judėjimą kaip apie naują religiją, „modernią“ pagonišką religiją, nors tos religijos turinys kyla iš labai senų pagonybės šaltinių“.

Kam tai naudinga?

Tai ne kas kita, kaip mėginimai išstumti krikščionybę iš mūsų tautos istorijos, pasaulėžiūros ir moralės postulatų. Jeigu atmetume religijos tyrinėtojų išvadas, nesuklystume teigdami, kad štie „pagony“ yra paprasčiausiai apsišaukėliai, demaskavimą apdairiai vadinantys „puolimų prieš senąjį lietuvių tikėjimą“. Bet juk tai grynas melas – neįmanoma pulti tai, kas seniai mirė! Be to, meluojama, kad jis puolamas – atvirščiai, senasis lietuvių tikėjimas branginamas kaip tautos mitologinis paveldas, paklojės pamatus iki šių dienų išlikusiems papročiams ir pasaulėjautai. Istorijoje užtenka duomenų suprasti, kokio lygio kultūra egzistavo ikiškioniškoje aicių teritorijoje, tačiau nėra tiek medžiagos, kad būtų iki pagrindų atkurtas senasis, ikiškioniškasis mūsų protėvių tikėjimas. Galų gale kyla klausimas – kam to reikia, kam tai naudinga? Atsakymas prastas – to reikia istorijos perrašinėtojams iš Rytų, tai yra Rusijos.

Ką gi, mūsų apsišaukėliai „neopagony“ tam puikiai pasitarnauja ir prisideda prie putinistinės Rusijos pastangų perrašyti mūsų tautos istoriją. Sutikime, – toli gražu ne visi, nuoširdžiai

manantys, kad jų pasirinktas tikėjimas ir yra tikrasis „baltų tikėjimas“, yra Kremliaus propagandos talkininkai, tačiau jie turėtų suprasti, kad gražus spektaklis mitologijos tema jau virto valstybės ateitių lemiančiu politiniu reiškiniu, turinčiu savo politinius veikėjus. Prisiminkime „neopagonišką“ Naisių fenomeną ir Ramūno Karbauskioveiklą (gi ne atsitiktinai bandymai prastumti į valstybės lygmenį „neopagonybę“ suaktyvėjo šiam politiniam veikėjui gavus į rankas didžiulę valdžią). Gi nepaneigsi, kad ir 2017 metų Dainų šventės „neopagoniški“ motyvai dominavo ne be Seimo kultūros komiteto vadovo žinios. Vien ko vertas „amžinosios ugnies“ atgabentinas iš Šatrijos kalno! Cia, beje, verta prisiminti praeito šimtmečio istorijos tarpsnius, pavyzdžiui, nacizmo užgimimą: tuomet irgi būta ir apeigų su ugnies fakelais, ir daugybė mistikos ir, žinoma, nematomos Kremliaus įtakos...

Prie viso šito pabandykime išsivaizduoti, kokią kartą ugdo mūsų „neopagony“? Jei iš esmės atmetama krikščioniškoji kultūra, tai atmetamas ir Lietuvos valstybingumo istorinis faktas – išeitų, ugdoma karta, kuriai svetimos valstybingumo idėjos!

Kai tūkstantmetę žmonijos išgyvenimo patirtį priešpastato kelių desimtmečių senumo susigalvotai veiklai, neabejotinai nuvertinama religijos, kaip žmogaus dvasinio pasaulio atramos, svarba ir reikšmė. Tai ne iš karto pastebima blogybė, o štai neįmanoma nepastebeti jau dabar, kad katalikiškai Lietuvos istorijai – su LDK, Abiejų Tautų Respublika, su K. Donelaičiu, A. Mackevičium, M. Valančium, Maišoniu, Vaižgantu, J. Lelešium-Grafu – vėl „prigimtinis senovės baltų tikėjimas“ nenumato... Tiesiog nuostabus sutapimas – Kremliaus perrašinėja istoriją, varo propagandą, kad Lietuvos orientacija tiek tada, tiek ir dabar į Vakarus buvo kialda, kad Europos Sąjunga yra prąžūtinga Lietuvos identitetui, o mūsų „neopagony“ skleidžia naratyvą, kad tik „pagoniška“ Lietuva yra tikra! Tokia, kokia buvo iki krikščionybės!

Pabaigai belieka pridurti: visais laikais tokius veikėjus vadino apsišaukėliais, tai yra sau prisiskiriančiais vaidmenis ir titulus, kurių jiems niekas nesuteikė – žinoma, ir atitinkamai su jais elgesi. Deja, demokratijos sąlygomis tenka taikytis su apsišaukėlių pretenzijomis, tačiau „taikytis“ ir „tenkinoti“ – ne tas pats!

Gintaras MARKEVIČIUS

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 28 dienos bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,65, 3 mėn. – 7,96 euro.

29-ąjį kartą tremtiniai susitiko Dubysos slėnyje

Sąskrydžio dalyvius pasveikino LR Prezidentas Gitanas Nausėda
(atkelta iš 1 psl.)

Sveikinimai sąskrydžio dalyviams

I šventę atvyko daug garbingų svečių. Savo apsilankymu sąskrydžio dalyvius pagerbė LR Prezidentas Gitanas Nausėda su žmona, LR Seimo pirmininkas Viktoras Pranckietis, Seimo nariai: Irena Haase, Arvydas Anušauskas, Andrius Kupčinskas, Laurynas Kasčiūnas, Žygimantas Pavilionis, Edmundas Pupinis, Audronius Ažubalis, Jurgis Razma, Vilija Abramikienė, Rimantas Dagys, Julius Sabatauskas, Arūnas Gumuliauskas, Arvydas Neacrošius ir kiti garbingi svečiai.

Prezidentas sveikinimo kalboje išreiškė nuoširdžią pagarbą organizacijai, daugelį metų puoselėjančiai tautinę kultūrą ir besirūpinančią jaunosios kartos patriotiniu bei pilietiniu ugdymu. „Aš tikiu šviesia Lietuvos ateitimi, tikiu mūsų žmonių darbštumu, gabumais, kad mes galime kartu įveikti sunkumus, visas prieštaras ir tvirtai eiti keiliu, kurio Lietuva nusipelno“, – sakė šalies vadovas. Prezidentas dėkojo tremtiniams ir Laisvės kovų dalyviams už ne kartą demonstruotą tvirtybę ir kad sąskrydis jungia Lietuvą mylinčius ir jos labui dirbančius žmones. LPKTS pirmininkas dr. G. Rutkauskas ir valdybos pirmininkė R. Duobaitė-Bumbulienė

Prezidentui įteikė dovaną Juozo Lukšos-Daumanto knygą „Partizanai“ ir gėlių.

Seimo pirmininkas V. Pranckietis sveikinimo kalboje sakė, kad dažnai Lietuvos žmogų palietė tremtis. „Puose-lékime atmintį, ji nesensta“, – sakė Seimo pirmininkas.

LPKTS pirmininkas dr. G. Rutkauskas, sveikindamas sąskrydžio dalyvius, pasidžiaugė gausiai į šventę susirinkusių minia, nuostabiu oru ir gražiu Raseinių rajono šeimininkų priėmimu bei sutarimu organizuojant renginį. „Šiomet jau 29 kartą susirenkame į ši nuostabų ir svetingą Dubysos slėnį. Malonu matyti jūsų giedrus, pažystamus, mūsų filialų ir jiems nepriklausančių buvusių tremtinii veidus. Tik tikėjimas padėjo mums išlikti, kurti ir gyventi, džiaugtis ir mylėti vieni kitus. Ir štai šiandien galime bendrauti, susitikti senus pažystamus, lagerių draugus, tremčiukai-mynus, o Raseinių rajono merui pažadams – po metų vėl sugrižime čia, į Ario-galą“, – kalbėjo G. Rutkauskas.

G. Rutkauskas pristatė dvi rezoliucijas; „Dėl paminklo laisvės kovotojams įamžinti Lukiškių aikštėje“ ir „Dėl nu-kentėjusių asmenų valstybinės pensijos“ (spausdiname atskirai 2 psl.). Joms sąskrydžio dalyviai pritarė vienbalsiai.

Raseinių rajono meras Andrius Bautronis sakė, kad jam, kaip buvusio politinio kalinio anūkui, šis sąskrydis yra labai svarbus. „Ši šventė nevyktų be tam tikrų žmonių kruopštaus ir atsa-kingo paruošiamojos darbo. Dėkoju LPKTS pirmininkui G. Rutkauskui, valdybos pirmininkei R. Duobaitė-Bumbulienei ir Lietuvos nacionalinio kultūros centro direktoriui Sauliui Liausui“, – sakė meras ir įteikė atminimo dovanas.

Šventės dalyviams sveikinimą atsiuntė ir TS-LKD pirmininkas Gabrielius Landsbergis. Dėkodamas už iškovotą laisvę, jis rašo: „Ačiū, kad puoselėjate laisvą, išsidžią, nenugalėtą ar nenutildytą, drąsai į ateitį žvelgiančią Lietuvą. Jūsų gyvenimo keliai, paženklintas tikėjimo Tėvyne ir laisvės žyme yra stipriausias šios dienos simbolis jaunosioms kartoms, kurios skaudžias gyvenimo pamokas gali gerti iš jūsų lūpomis pasakoja-mi istorijų, dainų, jūsų parašytų knygų. (keliamas į 6 psl.)

Raseinių rajono meras Andrius Bautronis įteikia atminimo dovaną LPKTS valdybos pirmininkei Rasai Duobaitė-Bumbulienei

Sveikiname

80-ojo jubiliejinio gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Palangos filialo narę, aktyvią ilgametę filialo tarybos narę, 1949 metų Irkutsko sr. tremtinę Adelę DRUNGILIENĘ. Linkime, kad likimas nešykštėt laimėsvalandelių, niekad nevargintų ligos ir nepriteklių, kad laimės paukštė kuo dažniau lankytų namus, o gyvenimo kelias būtų ilgas ir šviesus.

LPKTS Palangos filialas

Zita ir Donatai,

Auksasmiltė žemė lenkias Jums po kojom,
Gintarinėm rankom gaubia Lietuva,
O vaikai, anūkai, giminės, draugai
Už stalo linksmai dainuoja, sveikina
Auksinių vestuvių proga.

Auksinės vestuvės – reta dovana gyvenimo kely. Ačiū Aukščiausiam, Viešpačiui ačiū, kad leista keliauti greta.

Tegul šis jubiliejas švies, žérės nuostabiausia žvaigždele, tegul ir toliau gyvenimas liesis džiaugsmo, laimės, sveikatos versme...

LPKTS Rokiškio filialas

Garbingo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Vilniaus skyriaus narius:

Joną Stasį MALINAUSKĄ – 90-ojo;
Oną Mildą JURELEVIČIENĘ – 85-ojo;
Algimantą GADEIKĮ – 80-ojo.

Linkime ilgų ir laimingų tolesnio gyvenimo metų.

LPKTS Vilniaus skyrius

Sveikiname jubilieju švenčiančius filialo narius:

Leonardą DAUGĖLĄ – 85-ąjį,
Ireną BAKANAITĘ-JANUŠKIENĘ – 75-ąjį,

Nijolę MICKIENĘ – 70-ąjį,

Birutę SAKAITIENĘ ir Viktoriją VYŠNIAUSKIENĘ – 65-ąjį.

Telydi stipri sveikata, artimųjų meilę, sėkmę ir Aukščiausiojo palaima.

LPKTS Rokiškio filialas

Gimimo dienos proga sveikiname Palangos filialo valdybos nari, buvusį tremtinį, Palangos senosios gimnazijos direktorių Leoną ŠIDLIAUSKĄ. Linkime sveikatos, sėkmės darbe ir ilgo gyvenimo savo gražios šeimos apsuptyje.

Ne skaičiai nulemia metus,
O mūs keliai, darbai ir mintys –
Tai, kuo praturtinam kitus,
Mokėdami save dalinti...

LPKTS Palangos filialas

Laimė – kaip sveikata: jeigu jos nepastebi, vadinasi, ji yra. Jubiliejaus proga sveikiname LPKTS Panevėžio filialo narius:

Angelę KUPČINSKIENĘ – 90-ojo,

Jūratę BALIUONIENĘ ir Emilią Nijolę RAUDUVIENĘ – 80-ojo,

Janiną JATKŪNIENĘ – 65-ojo.

Telydi Aukščiausiojo palaima.

LPKTS Panevėžio filialas

Šv. Mišios Dubysos slėnyje

Kelionė į Komiją ir atgal

Jurgio USINAVIČIAUS atsiminimai

Tesinys.

Pradžia Nr. 28 (1338)

Tos kelionės smulkiai aprašyti nėra nei noro, nei galimybė. Tik priminsiu, kad Zulonų lauke, netoli Kepurių, mašina įklampo (buvo šlapias metas), kareiviai ją stumė, o mes kaip ponai sėdėjome ant savo mantos kiekvienas su savo mintimis ir skausmu. Šalia buvęs Perkūnas su automatu tarp kojų vis keikė mus, kad dėl tokių parazitų (kaip mes) jo žmonės turi vargti. Nežinia, kokios tada jo galvoje sukosi mintys, galiu tik spėti: išsaudyt, o ne vežti, reikėjo. Mašinai apsisukus, mes vėl grįžome į savo sodybą, ir vėl per kiemą pasiekėm kaimyno Čiurlionamų degesius, tada kitu keliuku, aplinkui Gūrų mišką, išvažiavom į Kepurius tik iš kitos pusės, o čia ant kelio mūsų laukė geriausias kaimynas Adomas Ašmega, mašinai pravažiuojant jis užmetė sūnaus Antanuko išaugtinį paltuką, kurį sugriebė kareivis. Pasakui Adomas nusiėmė kepurę ir ja tol mano, kol mus nuvažiuojančius matė.

Važiuodami pro kapelius mintimis atsišveikiname su Linuku, su augančiais ant kalnelio medžiais, lyg prašydami jų, kad saugotų žuvusio ramybę. Dešinėje liko Prano, o kairėje Broniaus Naujikų sodybos, žvyrkeliu nulindom į Skapagirio mišką. Vežėjai pasiruošė ginklus, matyt, bijodami partizanų, bet niekas mūsų negelbėjo ir taip, laimei ar nelaimei, pasiekėm Skapiškį. Mašina lėtai dardėjo per bruką Čigonų gatvele, ir tada dar spėjau pamatyti Mituvos ežero šukę. Žvilgsnis trumpam sustoję ties bebokštė bažnyčia. Krūptelejau pamatęs stribyną, kuriame po técio suėmimo ir jo pabégimo teko būti, nes ten sušalęs tarp ienų stovėjo Sarčiukas, o jis Perkūnas liepė man kaip kuiną pasinti (o kumelę, kaip gerą arkli, pasirašyti, kad leidžiu jiems naudotis). Ir aš neragindamas Sarčiuko, o jis buvo vos gyvas, sušalęs, važiavau namo. Viskas buvo taip arti ir taip gyva, bet tai buvo, ir aš žinojau, kad to daugiau niekada nebėbus. Su Sarčiuku išvažiavo stribas...

Kai mašina šoktelėjo per Kupos tiltą, dar kartą pamačiau dvibokštę aukštaitis langais Kupiškio bažnyčią, kurią gobė pilkas rudenėjantis dangus. Gatvėjos link buvo tuščia, lyg šluota iššlota. Niekas mums nemostelėjo... Tuščia gatvele nuvežė į geležinkelio stotį, o tenai stovėjo keli rausvi, dviašiai vagonai. Prie vieno iš jų atbulą privarė mašiną, kurios kėbule buvome mes. Ant bruoko nušoko Perkūnas ir dingo. Kareiviai sumetė mūsų mantą į visiškai tuščią vagoną ir suginė mus. Kai susi-tempėm grūdų maišus į pasienį, aš tuoju pat užsikoriau ant viršutinio gulto, kuris buvo sukaltas iš grubių lentų, ir ištaisai prie metaline langine uždaryto lango stoties pusėn, kad nors pro nedidelį plyšelį matyčiau, kas dedasi lauke. Prie mūsų vagono su ilgais šautuvaus stovėjo keli kareiviai.

Atvažiavo kita mašina. Ją taip pat privarė prie mūsų vagono durų ir iškrovė atvežtų „turtą“, vagonan įvarė pagyvenusių moterų ir merginų, matyt, jos dukrą. Tai buتا nuo Svėdasų iš Kunigiškių kaimo Anelė Baltuškienė ir

jos duktė Bronė. Paskui be mantos du vyrai atvedė žilą senuką, po jo vyrą su gitara ir mano metų mergaitę. Dar ir dar... Kai vagoną užpildė, išoko, matyt, vyresnis karininkas ir suskaičiavo galvas. Išsiminė skaičių – dvidešimt septyni. Kareiviai užstumė sunkias duris. Pasidarė tamsu. Apačioj po gultais raudojo moterys.

Šalia manės ant gulta užlipo vyras, kuris turėjo gitarą, o už jo įsitaisė ir jo mergaitė. Aš supykau, kodėl prie manės ne jis, juk jis tokia graži, o gal man tada taip atrodė. Vyros paklausė: ar ką matai? Aš piktokai pasakiau, kad viską matau. Jis nutilo, kažką dar mergaitei pasakė. O matyt aš viską mačiau. Vis daugiau ir daugiau atvežė žmonių, o vieną senuką net lovoje atgabено.

Ir taip iki vakaro. Vienus vežė mašinom, kitus arkliais. Girdėjosi moterų rauda, rusiški keiksmažodžiai, pakaustyti arklių kanopų kaukšėjimas, keistas mašinų burzgimas. Mano kaimynas nulipo nuo gulta, ir aš įžiūrėjau mergaitės apvalų veiduką. Ji man priiminė mūsų vargonininko dukturą Laimą, kurią vėliau aprašiau knygoje „Vaikystės žvyrkeliai“, o jis sakėsi esanti Živilė. Ir pasiteiravo: „Negrake vieną veža?“ Aš pasakiau, kad apačioj po mūsų gulta yra mama, broliukas ir senelė (Ona Klypienė – aut. pastaba). Ji kažkodėl nusišypsojo.

Sugrižo jos tėvas. Tikriausiai jis spryre reikalas, mat prie nestumdomų durų buvo skylė - tualetas. Vežėjai grindyse iškapojo skylę, kurią galėtum dviem kumščiai užkimsti. O aš pagalvojau: jeigu galva pralystų, tikriausiai ir visas išličiau, tad jie mane tiek ir tematyti.

Vakare nuo Rokiškio atšopavo keilių vagonų traukinys, užvarė jį ant mūsiškio kelio ir jis susitrenkė su mūsų vagonais. Tai jau veš, pasakė Živilės tėvas. Ir tikrai. Pajudėjom Panevėžio kryptimi. Tai kur mus dabar, negi į Lenkiją ar Vokietiją gabens, klausinėjo vieni kitų. Tai buvo tik spėlionės. Važiavom, važiavom ir vėl sustojom, paskui atgal ir vėl pirmyn, supratom: dar prikabina ir dar prikabina ir taip ilgina sąstatą. Kažkas pamini Subačių, paskui Karsakiškį, Panevėžį, Seduvą... Ir taip per ilgą naktį iki pat Radviliškio, iki depo, nuo kur į visas Lietuvos puses šakojasi geležinkelio bėgiai. Apsidžiaugiau – niekas neberauda. Senelė klausia, ar labai tolimes nuvežė? Aš pasakiau: vidurin Lietuvos. Dėlko taip pasakiau, pats nežinau. Mano kaimynas lyg irgi taip sakė.

Ankstų ryta, matyt, kitas garvežys prikibo prie mūsų sąstato, tik iš kito galo, ir mums pasirodė, kad veža atgal. Tai tik pasirodė – mus bogino Vilniaus pusėn. Vagone pasidare gyviau. Jeigu naktį kas degijo žvakę, ar kokią lajinę spinksulę, pro menkus plyšelius ēmė skverbtis lauko šviesa. Ir aš daug ką pradėjau matyti. Ties Kaišiadorimis artojas sustabdė arklius, atsisuko į pravažiuojantį traukinį ir ēmė mojuoti kepure, kitur stovėjo kelios moterys ir jos mojavo mums, išvažiuojantiems. Pirma sykį pamačiau kalveles, apaugusias krūmokšniais, upokšnį, kurį kaip mat peršoko vagonas, kažkokius tvenk-

nius ir pagaliau Vilniaus priemiesčius, padriku namiukščius ir daugybę bėgių, vieni buvo surūdiję, kiti žvilgėjo.

Traukinys labai lėtai dardėjo palei tuos bėgius, kol galiausiai sustojo. Kažkas pasakė: Vilnius. Negi aš Vilniuje, ilgai svajotame mieste, negi čia kažkur yra pilis, kur Gediminassapnavo geležinį vilką. Ir kiek spaudžiau nosį ir veidą prie to plyšio, niekaip to negalėjau matyti: visur tepaluotos, didžiuolės statinės su mažais bokšteliiais ant viršaus, kažkokios metalinės atramos, o apačioj, su ilgu šautuvu šmirinėjo kareivis. Bet ar aš galėčiau iš šito vagono pabėgti, net pagalvoti bijojau. Tikriausiai, ne. Pro tą skylyp galva nepralystų, lango – neatidarysi. Tas kareivis bėgantį tikriausiai šautų... Apie tai net Živilei negalėjau prasitarti.

Rytas. Bemiegė naktis sunkiai, bet praėjo. I stovėjusius vagonus staiga vėl sutrenkia garvežys, išjudina, matyt, viesus vagonus, ir mes pajudam į Rytus. Pro šalį praslenka vienas raudonų plėty pastatas, paskui kitas ir galiausiai gelsva geležinkelio stotis su dideliais langais, plačiom durim, perone stovi geležinkelietis, užsidėjės raudoną kepurę, ir rankoje laiko geltoną, susuktą vėliavėlę. Žinau, taip išleidžiamas traukinys. Ir aname gale tas seniokas, kurį atvežė vieną, sušunka: „Aure, Aušros vartai!“ Aš dar stipriau prispaudžiu veidą prie klibančio metalo – mesvažiuojame per kažkokį tiltą, apačioj gatvę, o toliau pilkas namas su didele arka – negi tai Aušros Vartai? Negali būti. Aš juos kitokius minytės mačiau. Ir staiga mano kaimynas, nušokęs nuo gulta, pagriebia gitarą, pirštais paliečia jos stygas ir užgeda: „Marija, Marija, skaisčiausia lelija, tu švieti iš aukšto dangaus, palengvink vergią, išgelbék žmoniją nuo priešo baisių...“ – išgirstu ir Živilės ploną, bet labai aiškų ir gražų balselį. Giesmę pagauна visas vagonas ir tai giesmei tarsi pritaria apačioje mūsų tarškantys vagono ratai. Sudie, Vilniau. Sudie, mano svajonių mieste. Visai Lietuvai galiu pasakyti: mus išveža. Sudie... Sudie...

Štai Naujoji Vilnia, tada dar Vileika vadinta. Tai tremtinį su Lietuva atsišveikinimo stotis. Čia jie pagirdomi šaltu ir tyru Vilniaus kalnelių vandeniu. Ir mes išgeriame po puodelį ar stiklinę, kas kokį indą turime, to skaidraus, gėlo vandens. Mat iš kiekvieno vagono

jo atnešti į jo stipresni vyrai, turjokokius nors indus. Išsiminė du statinius. Aukštū bokštū bažnyčią ir apvalią vandens talpyklą. Ilgą ir varginančią kelionę esu apraše knygoje „Išskridusios bitės“, dėl to nesinori kartotis. Ir tai, kad mano senelė, kurią Aniūte vadino me, nuolat klausinėjo, ar tie ruskiai augina bulves, o kai aš sakiau, kad augina ir net kasa, tai jis lyg ir džiaugėsi, kad baidu nemiršime, vis tiek kur nors nusipirkisime bulvių, o paskui, kai jau pervažiavome didžiulį tiltą per Volgą ir kai pasakiau, kad prasilenkėm su gražiu žaliu keleiviniu traukiniu, tai jis dar labiau pagyvėjo: gal ir mus tokiu kada nors parveš.

Artėjant prie Uralo, konvojai atidare po dvi vagonų langines ir, laimei, – maniškio nuleido metalo plokštę. Tad ir aš galėjau net galvą iškišti ir daug daugiau pamatyti, o ant posūkio ir beveik visą ešeloną – virtinę trumpų vagonų. Pradėjau juos skaičiuoti nuo dūmais ir garais apsiplūsio garvežio, bet daugiau kaip dvidešimt niekaip nepajęgiau – sąstatas išsilygindavo arba nusisukdavo kiton pusēn, o kai grįždavo, tada žiūrėdamas atgal, jau nuo kito galo vėl skaičiavau. O jie taip greitai lėkė, ir jų buvo apie dvidešimt. Ir visi vienodi, lyg būtų suristi karoliai, o veikiau besiranganti gyvatė. Lyg siaubas, lyg liūdesys apimdavo, kai ateidavo naktis, kai traukinys pravažiuodavo apšviestas stotis, o jų šviesa pro mažus plyšelius užšokdavo ant vagono sienų ir tuose šešeliuose tarsi pamatydavau žuvusių vėles, kurios ilgai nedingdavo iš atminties. O čia tas senekas aname vagono gale tik prišoks prie lango ir klaus: česavoj, kakaja stancija? Ir apačioje rusiškas keiksmės. Bet ne visada. Kitas konvojus pasakydavo, kokia tai stotis.

O man Jos nieko nereiškė. Aš žinau, kad jau nebėtoli Uralas, kalnai, skriantys Europą nuo Azijos, o tėtis rusų kareivius dažniausiai pravardžiuodavo „azijatais“, nes kai kurie buvo mažo ūgio ir tamsešnais veidais, kiek priemerktomis akimis, negu kitų kareiviams. Jie, aišku, buvo ne rusai, tik labai norėjo būti rusais, ir jie sakydavo: „Ja russkyj“. Bet mūsų vagono konvojai labiau panasejo į lietuvius, tik keikėsi rusiškai...

(bus daugiau)

Parengė Stanislovas ABROMAVIČIUS

Tukaciovė, 1969 metai

Rimanto Dichavičiaus nuotrauka

29-ąjį kartą tremtiniai susitiko Dubysos slėnyje

(atkelta iš 4 psl.)

Jūs – įrodymas, kad laisvės ir nepriklausomybės idėjų neįmanoma sugnuždyti.

Sventiniai susitikimai

Nuskambėjus gražiausiomis lietuvių liaudies bei Maironio ir B. Brazdžionio žodžiais dainomis, kurias atliko buvusių tremtinijų jungtinis choras, suburtas iš Kauno, Tauragės, Telšių, Utenos, Ukmergės, Jonavos, Klaipėdos, Kuršėnų, Kretingos, Panevėžio, Šiaulių ir kitų miestų, didžiojoje scenoje koncertavo Romas Dambrauskas, Vladas Daugintis ir liaudiškos muzikos ansamblis „Šlamutis“, tarptautinių konkursų laureatas solistas Rytis Janilionis.

Visą dieną diskusijų palapinėje veikė Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus paroda „Lietuviai Kengyro sukilime. 1954 m. gegužės 16–birželio 26“. Cia vyko ir knygų bei Mindaugo Lukošaičio parodos „Rezistencija“ pristatymai. LK viršila Ernestas Kuckailis supažindino su knyga „Deklaracija“, Arvydas Anušauskas – „Aš esu Vanagas“, dr. Vytenis Almonaitis ir dr. Junona Almonaitienė – „Keliautojo žinyne“, Ina Bedarfienė – „Gyvenimo akimirkos“.

Didelios susidomėjimosi sulaukė ir LR Seimo nario Lauryno Kasčiūno paskaita „Išpuolai prieš Lietuvos istoriją: kaip sustiprinti tautos atsparumą dezinformacijai?“, taip pat rodomas filmas „Misija Sibiras-18. Surasti savus“. Visą dieną veikė patriotinių leidinių knygynė.

Rasa Duobaitė-Bumbulienė tarp partizanų kovų rekonstruktoriai
Aido Bumbulio nuotr.

nėlis, nacionalinė krauso centro donorystės akcija, partizanų gyvenimo rekonstrukcija, menininko Manto Mikulevičiaus erdinė kompozicija „Laikmečio liepsnose“, skirta 1941-ųjų trėmimui pradžiai paminėti.

Tarsi didelė viena šeima

Kaip sakė tremtinė Onutė Jakučionytė-Kurapkienė, „būna daug švenčių per metus, ir valstybių, ir religinių, bet iš visų išpūdingiausia ir gražiausia, atgaiva širdžiai yra mūsų saskrydis. Cia išgirstam daug gražių dainų, sutinkam daug mielių pažįstamų, pabendraujam, atsigunam. Tai – metų šventė“. Onutė į saskrydį „Su Lietuva širdy“ atvyksta jau 25 metai ir nė vienų metų nepraleidžia. Ji 1949 metų kovo 25 dieną buvo ištremta į Irkutsko sritį, Žigalovo rajoną. I Lietuvą sugrįžo 1956 metais. Dai nuoja ansambluje, yra aktyvi, žvali, gyvena Birštone.

Matau būrelį Zimos trem-

tinių, atvykusiu iš Panevėžio, bežiūrinėjančiu nemažą pluoštą nuotraukų. Kalbinu Petrą Kuodi, išvežtą 1949 metais, į Lietuvą sugrįžusį 1956 metais, ir Kęstutį Žukauską, gimusį tremtyje ir atvykusį su anūku Danieliumi. „Nuo 2005 metų nepraleidžiu né vieno saskrydžio, Danielius jau penktą kartą su manimi atvyksta. Turiu sukaupęs daug nuotraukų iš visų saskrydžių, o saskrydžio kiekvienais metais labai laukiu“, – sypsodamas sako Kęstutis Žukauskas.

Krasnojarsko krašto Koliučio tremtinijų kasmet atvyksta vis mažiau. 1948 metais gegužės 22 dieną buvo suformuoti trys ešelonai: Aukštaitijos, Žemaitijos, Suvalkijos ir Kuno. Aukštaičių ešelonas pakliuvo į Koliucį. „Mes ir sovietiniai metais darydavome slaptus susitikimus. Vis kitaime mieste, kad saugumas nesusektų. Mūsų buvo 100, dabar belikę aktyvesnių keletas“, – pasakoja dabar Kaune gyvenantis Kęstutis Senkus.

„Misijos Sibiras“ palapinė nuolat pilna žmonių. Vieni keičia kitus, kuriems rūpi išpūdžiai iš Kazachstano. „Kapinės kartais tokios didelės, kaip penki futbolo stadionai. Pačios mažiausios buvo tokios, kad jėjės nesupranti, ar tu gyvenvietėje, ar kapinaitėse, karvės ganosi ir tiek. Visko buvo, tik nebuvvo kapinių, kurios nebūtų aplieastos“, – pasakoja vienas misijos dalyvis.

Sveikindami saskrydžio dalyvius, misijos jaunimas sakė: „Jūs esate mūsų širdis. Mes ju myse atrandame daug meilės ir kantrybės. Jausmas – lyg būtume visos Lietuvos anūkai, pasisémę iš jūsų stiprybės, pasiklausius istorijos“.

Iš Kauno atvykę TS-LKD nariai iš Kalniečių ir Centros skyrių stebėjosi, kokie visi draugiški. „Tarsi viena didelė šeima“, – su šypsena veide sakė Audronė.

Linas KAMINSKAS

Pauliaus Rutkauskonuotraukos

Zimos tremtiniai Petras Kuodis ir, Kęstutis Žukauskas su vaikaičiu Danieliumi
Audronės Kaminskienės nuotr.

Kauno rajono buvę tremtiniai su šventės vedėju Viliumi Kaminsku

Ilsėkitės ramybėje

Donata Lapėnienė
1932–2019

Gimė Anykščių r. Svėdasų apyl. Slėpšiškio k. ūkininkų šeimoje. 1951 m. ištremta į Krasnojarsko kr. Uljanovsko r. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Apsigyveno Anykščiuose. Dirbo Miškų ūkio girių ninkijoje vyr. buhaltere.

Palaidota Anykščių kapinėse.
Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKTS Anykščių filialas

Ona Lecinskytė-Švedienė
1923–2019

Gimė Tauragės aps. Žygaičių valsč. Kaupiuk. Tėvų namuose buvo įrengta partizanų slėptuvė. Ona buvo partizanų ryšininkė, slapyvardžiu Akacija. 1947 m. namą apsupo kariuomenė, vyko susišaudymas. Žuvo mama Cecilia Lecinskytė, partizanas ir kareivis. Po šio įvykio Ona pasitraukė į mišką ir išsijungė į partizanų būrį. 1951 m. suimta, 1952 m. įkalinta Vorkutos lageryje. Grįžusi iš tremties 1956 m. apsigyveno Tauragėje. Apdovanota Kario savanorio medaliu. 2019 m. įteiktas Lietuvos kariuomenės vado Jono Vytauto Žuko išskirtinis apdovanojimas – vardinis Lietuvos kariuomenės medalis kariams ir civiliams „100 metų atkurtai Lietuvos kariuomenei“.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnus ir artimuosius.

LPKTS Tauragės filialas

Aleksandras Mikutavičius
1924–2019

Gimė Rokiškyje, baigė Panevėžio gimnaziją. Jo tėvas 1942 m. mirė Rešotų lageryje Krasnojarsko kr. Būdamas tremtyje Altajaus kr. Troicko r. Antrame Južakovo miško ruošos punkte jis subūrė grupelę tokio pat amžiaus jaunuolių, buvusių gimnazistų, ir leido rankraštinių vieno egzemplioriaus literatūrinių laikraštelių „Tėvynės ilgesys“. 1944–1945 m. išėjo septyni numeriai. Šis pogrindžio leidinys buvo unikalus, vienintelis tokio lygmens lietuvių tremties istorijoje. Bet ir čia tykojo išdavystė – kratos, kelių mėnesių tardymai ir 10 m. lagerių. Aleksandras kalėjo Taišete, Irkutsko sr. Prasidėjus Atgimimui Aleksandras kreipėsi į buvusį sovietinių Altajaus kr. saugumą. Ir (stebuklas!) jam grąžino visus septynius konfiskuotus „Tėvynės ilgesio“ numerius. Jų turinį jis sudėjo į knygą „Tėvynės ilgesys“ (2008).

Palaidotas Kauno Petrašiūnų kapinėse.
Nuoširdžiai užjaučiame sūnų ir jo šeimą.

1941 metų tremtiniai

Česlovas Jakubauskas
1931–2019

Gimė Mažeikių aps. Sedos valsč. Tiškų k. ūkininkų šeimoje. 1948 m. baigė parengiamuosius kursus ir išstojo į Vilniaus universiteto Fizikos-matematikos fakultetą. 1949 m. buvo suimtas ir ištremtas į Irkutsko sr. Taišeto r. Sujetichos gyvenvietę. Dirbo kolūkyje įvairius žemės ūkio darbus. Vėliau baigė žemės ūkio mokyklą, studijoje instituto Irkutsko. Dirbo darbu vykdymo, inžineriumi. Ten vedė tremtinę Viltę. Į Lietuvą šeima grįžo 1974 m. kartu su tremtyje gimusiais sūnumi ir dukterimi. Apsigyvenęs Klaipėdoje dirbo tinklų statybos valdyboje, tapo valdybos vyriausiuoju inžinieriumi. Susikūrus Klaipėdoje tremtinijų organizacijai, tapo aktyviu, nuoširdžiu ir iniciatyviu nariu. Daug kartų rinktas valdybos ir tarybos nariu.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą, giminės ir artimuosius.

Klaipėdos PKT sąjunga

Vincas Girčys
1926–2019

Gimė Tauragės aps. Laukuvo valsč. Sarviečių k. ūkininkų šeimoje. 1951 m. su tėvu ir seserimi ištremtas į Sibirą. Apgyvendino Krasnojarsko kr. Užuro rajone. 1958 m. šeimą reabilitavo. Grįžo įgimtinę. Vėliau persikelė gyventi į Laukuvą. Užaugino sūnų ir dukterių, sulaukė vaikaičių.

Palaidotas naujosiose Laukuvo parapijos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, vaikus, vaikaičius, giminės ir artimuosius.

LPKTS Šilalės filialas

2019 m. rugpjūčio 9 d.

Tremtinys

Nr. 29 (1339)

7

Pro memoria

Per pirmą trėmimą 1941 m. birželį Meilutė Marija su artimaisiais atsidūrė gyvulinuose vagonuose ir buvo ištremta į Sibirą. Išvežė iš Kauko, Aleksoto, senelių, mama tėvų – Barboros ir Motiejaus (Lietuvos Prezidento Antano Smetonos brolio) Smetonų – namų. Mama kėlė Kauno sunkiųjų darbų kalėjime; tėtis, generolas Stasys Raštikis, slapstėsi nuo okupantų.

Meilutė Marija Raštikytė-Alksnienė
1937–2019

Meilutė Marija Raštikytė-tremtį išgyveno Altajaus krašte, Kamen na Obéje, vėliau su artimaisiais buvo perkelta į Pavlovsco gyvenvietę. 1946 m. parvežta į Lietuvą mokėsi Kauno Aleksoto mokykloje. 1947 m., sužinojus, kad tėvai atsisakė grįžti ir bendradarbiauti su okupantais, gelbstint Meilutę, mergaitė išvežta į Žeimelį Joniškio rajone, pavadinta Marija Neryte, našlaite iš Raseinių. Išvengusi vėl grėsusio Sibiro, vėliau Meilutė Marija Raštikytė-slapstėsi Krikuose, Panevėžyje, Telšiuose, Raudėnuose...

Po Stalino mirties, jau būdama penkiolikos, Meilutė Marija baigė Šeduvos viduriinės mokyklos penktą klases. 1955 m. labai gerai baigė septynias klases Kaune, padėjus geriemis žmonėms, išstojo į Vilniaus kooperatinio technikumo neakivaizdinį skyrių. Vakarais lankė Kauno 1-ąją dar-

bo jaunimo vakarinę mokyklą Šančiuose, o ją baigusi dvejus metus dirbo Raudonojo kryžiaus ligoninėje sanitare.

1961 m. išstojo į Kauno medicinos institutą, Gydomajų fakultetą. 1967 m., baigusi institutą, kurį laiką dirbo pediatre Radviliškyje.

1967 m. ištekėjo už jona-viečio Alfonso Alksnio ir nuo 1968 m. dirbo Jonavoje pediatre. Turėdama pirmąją pediatrės kategoriją, Jonavoje Meilutė Marija Raštikytė-Alksnienė dirbo 32 metus.

Netekome šviesios asmenybės, puikios medikės ir kartu draugiškos, paprastos moters, kuri visada rasdavo šiltą žodį kiekvienam.

Palaidota Kauno Petrašiūnų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimai ir artimuosius, visus tuos, kuriems ši netektis skaudi.

LPKTS Jonavos filialas

Lukiškių kalėjimą prisimenant

Liepos pradžioje Vilniuje iš Lukiškių kalėjimo išvežti pas- kutiniai kaliniai, ir kalėjimas uždarytas. Atmintyje iškilo tolimi jaunystės prisiminimai ...

1949 metų birželio 26 dieną buvau suimtas MGB (sovietinio saugumo). Iš pradžių laikė Mažeikiuose, vėliau Šiaulių kalėjime, o lapkritį buvau atga bentas į Vilnių, kaliniams vežti pritaikytu „Stolypino“ vagonu. Iš stoties kaliniai buvo ve-

žami dengtu sunkvežimiui „Juodoji varna“.

Vilniuje atsivėrė metaliniai vartai. Buvome suklupdyti ant grindų, vėliau mūsų laukė ilgi patikrinimai, kratos. Mūsų laukė visiška nežinia. Man, provincijos berneliui, be Mažeikių dangujau nieko nemačiusiam, stori kalėjimo mūrai, metaliniai tinklai darė slegiantį išpūdį.

Po visų procedūrų metaliniai laiptais nuvarė į trečią

aukštą. Patekau į mažą, siaurą kamerą Nr. 384. Kameros gale grotuotas ir iš lauko uždengtas langas, prie jo stalelis, šonuose po vieną dviaukštį gultą, prie durų išmatų indas – „paraša“. Caro laikais statytame kalėjime tokiose vienutėse kalėdavo po vieną kalinį. Dabar buvome keturiese. Pasakojo, jog prieš keletą metų sutalpinavo ir po daugiau kalinių.

(keliamas į 8 psl.)

Skelbimas

Rugpjūčio 13 d. sukanka 70 metų, kai Radviliškio rajono Užpelkių miške kautynėse su okupantais žuvo Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio prezidiumo sekretorius, 1949 m. vasario 16 d. Deklaracijos signataras Petras Bartkus-Žadgaila ir Priskėlimo apygardos štabo viršininkas, 1949 m. vasario 16 d. Deklaracijos signataras Bronius Liesys-Naktis. Kartu žuvo Priskėlimo apygardos štabo narys poetas Vytautas Jonas Šniuolis-Svajūnas bei partizanai Aitvariukas ir Girėnas. Jų palaišai surasti ir palaidoti Radviliškio kapinėse.

Rugpjūčio 13 d. (antradienį), minint didvyrių žūties 70-ąsias metines, **18 val.** Radviliškio Švč. Mergelės Marijos Gimimo bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios. Po pamaldų vyksime į kapines pagerbti jų Amžinoko poilsio vietą.

Kviečiame apsilankyti LPKTS Patriotinių leidinių knygynelyje (Laisvės al. 39, Kaune) ir išsigityti knygų tremties ir rezistencijos tematika, naujausius „Tremtino“ numerius. Knygų galite išsigityti ir internetu www.lpkts.lt.

Užjaučiame

Skaudžią netekties valandą, dėl mylimos sesers, Krasnojarsko krašto tremtinės Irenos Arlauskienei mirties nuoširdžiai užjaučiame LPKTS Palangos filialo narę Danutę Pečiukonienei ir jos artimuosius. Tegu mūsų nuoširdi užuoja tauta palengvins netekties skausmą.

LPKTS Palangos filialas

Tremtinys
www.lpkts.lt

ISSN 2029-509X

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

Įmonės kodas 300032645

Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,
Tel. (8 37) 323 204, 8 667 39218

Redaktorė Jolita Navickienė
Kalbos redaktorė Audronė Kaminskienė
Techninė redaktorė Vesta Milerienė

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

2 spaudos lankai. Tiražas 1480 egz. Kaina 0,66 euro.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O J O S
R È M I M O
F O N D A S

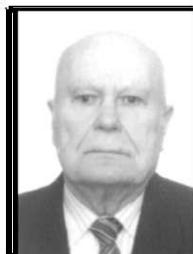
Ilsėkitės ramybėje

Pranas Vytautas Marčinskas
1932–2019

Gimė Varėnos r. Dubaklonių k. 1942 m. ištremtas į Krasnojarsko sr. Taštypo r. Į Lietuvą grįžo 1955 m. 1957 m. vedė. Visą laiką dirbo ir gyveno Kaune. Dirbo Kauno HE ir „Drobėje“. Buvo Lietuvos laisvės kovų dalyvis ir tikras Lietuvos patriotas.

Palaidotas Varėnos r. Perlojos naujosiose kapinėse.

Užjaučiame žmoną Oną, dukterį ir sūnų su šeimomis.

LPKTS Kauno filialas

Stanislava Urbaitytė-Povilianskiene
1936–2019

Gimė Šiaulių aps. Radviliškio valsč. Tautiškių k. 1951 m. su šeima ištremta į Krasnojarsko kr. Sovetsko r. Beriozovkos k. 1959 m. grįžo į Lietuvą. Apsigyveno Radviliškyje. Sukūrė šeimą.

Palaidota Radviliškio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame seserį, gimines, artimuosius.

Michalina Valterytė-Petrilienė
1932–2019

Gimė Šiaulių aps. Žagarės valsč. Miknaičių k. 1948 m. su šeima ištremta į Krasnojarsko kr. Sovetsko r. Puzerovo k. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Apsigyveno Radviliškyje. Ištakėjo. Užaugino sūnų.

Palaidota Radviliškio kapinėse.

Užjaučiame sūnų, vaikaičius ir artimuosius.

LPKTS Radviliškio filialas

Bronius Petrokas
1924–2019

Gimė Panevėžio valsč. Ūtos k. Baigė pradžios ir vidurinę mokyklą. Igijo inžinieriaus meiliatoriaus specialybę. Dirbdamas palaikė ryšius su partizanais, buvo partizanų ryšininkas, tačiau buvo išduotas ir 1953 m. areštuotas. Nuteistas 25 m. griežtojo režimo lageriu ir 3 m. tremties. Kalėjo iki 1958 m. Džezkazgane, Balchaše. Grįžės apsigyveno Anykščiuose. Dirbo melioracijoje inžinieriumi. Turėjo labai gražų balsą. Daugiau kaip 30 m. giedojo bažnytiniam chore ir buvusių tremtininių chore.

Palaidotas Anykščių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį Dianą, sūnus Nerijų ir Bronių, juosimasis ir gimines.

LPKTS Anykščių filialas

Ona Radzevičiūtė-Zarankienė
1935–2019

Gimė Anykščių r. Debeikių valsč. Aušros k. ūkininkų šeimoje. 1948 m. ištremta į Krasnojarsko kr. Mansko r. Kédrevo k. 1958 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Anykščiuose. Dirbo veltinių fabrike „Spartakas“.

Palaidota Anykščių r. Dapšių k. kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKTS Anykščių filialas

Prisiminimuose atgiję skaudūs įvykiai ir sulaužyti likimai

1989 metų liepos 28-oji diena sujau-dino visą Lietuvą. Prieš 30 metų Ké-dainių kariniame aerodrome nusilei-dės kroviniinis lėktuvas pargabeno iš Sibiro, Igarkos gyvenvietės, 128 tremtinių palaikus.

Šiemet liepos 28-ają Kédainių Šv. Jurgio bažnyčioje vyko šv. Mišios už gyvus ir mirusius tremtinius ir politi-nius kalinius, kurias aukojo klebonas Artūras Stanevičius, bažnyčioje vei-kė nuotraukų paroda, kurioje jam-zintos 1989 metų liepos 28-osios istorinės akimirkos.

Po šv. Mišių buvo pašventinta šiam neeiliniams įvykiui skirta Lietuvos gy-ventojų genocido ir rezistencijos tyri-mo centro paruošta atminimo lenta. Vėliau minėjimas persikelė į Kédai-nių daugiakultūrį centrą, kuriame vy-ko žodžio ir muzikos dedikacijos tré-mimų aukoms atminti bei buvo rodo-mas filmas apie palaikų iškasimą Igarkoje ir pargabenimą į Lietuvą.

Minėjime dalyvavo ne tik tremtinių, atvykę iš Kauno, Ukmergės, Jonavos, Vilniaus, bet ir kédainiečiai, Šaulių sajungos nariai. Savo apsilankymu pagerbė LR Seimo nariai Arvydas Anušauskas, Andrius Kupčinskas, Laurynas Kasčiūnas.

Skaudžių tautos istorijos įvykių min-

jim Kédainių daugiakultūriame centre akordeonu pradėjo Igarkoje gimusi Ké-dainių muzikos mokyklos mokytoja Li-lia Labekienė. Minėjimo dalyviai da-linosi prisiminimais, tremtinių išgyv-e-nimais bei klausési „Misija Sibiras“ ekspedicijų dalyvių minčių ir patyrimų.

Tremtinių palaikų sugržimo iš Igarkos į Lietuvą 30-ujų metinių pro-ga Igarkos tremtinių brolijos pirmininkė Aldona Krinickienė perskaitė Lie-tuvos Respublikos Prezidento Gitano Nausėdos sveikinimo laišką.

Prieš 30 metų

1989 metų liepos 28 dieną į Kédai-nių karinį aerodromą suvažiavo maž-daug 15 tūkstančių žmonių minia, daug kunigų iš įvairių Lietuvos vietų sutiki-ir pagerbtį tremtinių palaikų, gržtan-čiu iš amžinojo išalo žemės. Skambant varpams, didžiulė procesija iš Kédainių Šv. Jurgio bažnyčios patraukė į karinį aerodromą. Žmonės neše gedulo kas-pinais perrištas trispalves ir bažnyties vėliavas, daugelis rankose laikė gėlių puokštės, žvakutes. Procesiją miesto gatvėmis lydėjo gedulinga muzika.

Aerodrome girdėjos galintų moto-rų gausmas. Pakilimo taku atriedėjo di-džiulis karinis transporto lėktuvas, iš Sibiro pargabenęs tremtinių palaikus.

Iš lėktuvo išneštas cinkuotas skardos karstus jų laukusieji uždengė trispalvėmis vėliavomis, ant jų dėjo gėlių puokštės, ažuolo lapų vainikus, šventino.

Tėvynės praradimas, nežinia, šaltis, badas, artimųjų mirtys, meilė téynei, viltis sugržti – tai ilgus metus buvo tremtinių kasdienybė.

„Mediniai kryžiai, pastatyti „Misija Sibiras“ ekspedicijos dalyvių Sibiro kapinėse, tėsia savo kančią, nes tai yra kelio pabaiga ten kentėjusiems tremtiniams. Toks suvokimas religinių simbolų pavertė ne tik kryžiumi – tai tautos at-mintis, išreikšta didžiausios kančios forma“, – savo dienoraštyje rašė 2012 metų ekspedicijos dalyvis Karo akade-mijos studentas Matas Radvilavičius.

Istorija atgyja prisiminimuo

Prisiminimais renginyje dalinosi Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos tarybos pirmininkė Vincē Vaidevutė Margevičienė, Kazimieras Beniulis, kuris 1989 metais liepą iš Igarkos parsivežę savo tévo palai-kus. Jautriais prisiminimais dalijosi ir Igarkos tremtinių brolijos pirmininkė Aldona Krinickienė bei kiti minė-jimo dalyviai.

„Misija Sibiras“ ekspedicijos daly-vai džiaugėsi, kad tradicija išsaugoti

mūsų istoriją nenutrūksta, o tėsiant ekspedicijas stengiasi, kad būtų išsaugota kiekvieno žmogaus istorija.

„Kiekviena „Misija Sibiras“ ekspe-dicija unikali ir svarbiausias istorinis bei emocinislūžis įvyksta skirtingu me-tu ir skirtingomis aplinkybėmis. Pavyz-džiui, keliant kryžių ekspedicijos daly-viams kyla įvairios emocijos – vieniems norisi dainuoti lietuviškas dainas, kitiemis rieda ašaros, treti tyloje suspau-džia kitam ranką. Tai paveikia emociš-kai, kai stebi komandos draugus, kurie per porą savaicių tampa šeima.

Emocijas, kurias išgyvena „Misija Sibiras“ dalyviai, būnant ekspedicijos metu yra sunku nupasakoti, tačiau po kelių savaičių, gržžus į Lietuvą, vėliau dalijamės patirtimi su moksleiviais ir pasakojame jiems svarbią istoriją, ku-ri yra gyva, kurią turime perduoti iš kartos į kartą“, – pabrėžė 2018 metų „Misija Sibiras“ projekto vadovė Ais-tė Eidukaitytė, kuriai dalyvauti tokiuo-se minėjimuose ir išgirsti įvairius pasa-kojimus iš žmonių, kurie tai išgyveno, yra istoriškai svarbu bei vertinga.

Minėjimą organizavo LPKTS Ké-dainių filialas, LGGRTC ir Igarkos tremtinių broliai.

Augustė DUMČIŪTĖ
„Krašto žinios“

Lukiškių kalėjimą prisimenant

(atkelta iš 7 psl.)

Kamerioje mane pasitiko Kédainių gimnazijos direktorius ir du solidūs kuni-gai. Pavardžių jau neprisimenu. Čia ramu, į tardymus nebevarinėja, ir nak-timis galiu ramiai miegoti. Bet man liū-dna, į jų intelektualius pokalbius su savo žemaitiška tarme įsijungti nesugebu.

Rytais paeiliui atlidakavome ruošą. Atėjo ruošos eilė direktoriui. Gerbdamas direktorių pasisiūliau grindis iš-plauti ir „parašą“ išnešti. Kitą rytą kle-bono eilė. Man nesmagu, kad kunigas neš „parašą“, vėl pasisiūlau aš. Taip tapau nuolatiniu kamerų valytoju. Vėliau vieną kunigą išvežė. I jo vietą at-kélė kaimietį dzūkelį, partizanų rémė-ją iš anksčiau lenkų okupuotos Lietu-vos dalies. Susikalbėdavome: vienas dzūkiškai, kitas žemaitiškai.

Kartą atsidarė durų langelis ir pri-

žiūrėtojas paklausė: „Kas čia kalba žemaitiškai?“ Kai pasakiau, jog esu iš Mažeikių, tai ir pavidės, ir net kurioje gatvėje gyvenau, paklausė. Gal prižū-rėtojas buvo irgi mažeikiškis?.. Tada daug buvusių 16-osios lietuviškos divi-zijos demobilizuotų karių buvo paskirti dirbtį kalėjimo prižūrėtojais.

1949 metų gruodžio 16 dieną nuvedė mane į kalėjimo raštine, liepė atsi-sesti ir perskaitė Ypatingojo pasitarimo Maskvoje nutarimą, jog man skiriami 7 metai ypatingojo lagerio (proku-roras buvo siūlęs 10 metų lagerio). Lie-pė man pasirašyti, ir viskas. Nei advo-katų, nei liudininkų, nei paties teisia-mojo teisėjai nematė. Dar prieš teismo nuosprendį gydytojų komisija nustatė, jog esu tinkamas fiziniams darbui.

Paskui mane pervedė į nuteistųjų kamerą Nr. 418. Kamera didelė, žmo-

nių daug. Visi politiniai kalinių, bet to-kios bendros dvasios, kokia tvyrojo Šiaulių kalėjime, kur kiekvieną vakarą giedojome Lietuvos himną, čia nebu-vo. Keletas kalinių skyrėsi savo išvaizda, rūbais ir visiškai pilkais sunykusiais veidais. Tai buvo iš lagerių parvezti per-tardymui arba perteisimui seni lageri-ninkai. Nejaugiai ir mes tokiais palauž-tais tapsime?..

Prieš išvežant į lagerį, leido pasimatyti su tévu. Buvo praėjės tik pusmetis po mano suėmimo, bet tévu daug skausmo išgyventa. Tévas atrodė su-vargės ir susenės. Tos keliolika minu-cių pasimatymo taip ir praėjō nieko do-ro nepasišnekėjus. Tikt pasižiūrėjom vienas į kitą per dvejus metalinius tink-lus, tarp kurių vaikščiojo akylas prižiū-rėtojas, sekdamas mūsų pokalbij.

Prieš išvežamas į lagerį 1950 metų

sausio gale buvau nuvestas į kalėjimo požemį, gal mirtininkų kamerą ar karcerį. Tuščioje mažoje patalpoje cemen-tinėmis grindimis ir plikomis sienomis buvo tik blausingi elektros lemputė, viduryje patalpos pastatytas medinis į kars-tą panašus lovys apverstas dugnu į viršų. Kitą dieną išvedė į buvusių koply-čią. Ten jau buvo suvaryta daug kalinių, klūpėjome ilgas valandas, kol visus su-vedžiojo, sutikrino, surūšiavo.

Kelionei gavome „sausą davinį“: po keletą duonos džiūvėsių ir po vieną sū-rią džiovintą žuvį.

Sudie, Lukiskės, Vilniau ir Lietuva!.. Dabar, po 70 metų, būtų labai įdomu pasižiūrėti, ar beatpažinčiau kame-ras, kuriose kalėjau, ar tebéra tos pa-čios, beje, gražių plytelų grindys, ant kurių klūpėjau...

Albertas RUGINIS